

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Valintaesitys maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristön käsittelyyn

Hankkeen julkinen nimi	Pohjois-Pohjanmaan turvetuotantoalueiden muokkaaminen monitavoitteisiksi kosteikkoalueiksi 2025-2026 - POPKA 2
Hakemusnumero	904716
Valintakokouksen päivämäärä	
Hakijan virallinen nimi	Suomen Riistanhoito-Säätiö sr
Osatoteuttajat	
Toimintalinja	7 Oikeudenmukaisen siirtymän Suomi
Erityistavoite	7.1. Turpeesta luopumisen alueellisesti oikeudenmukainen siirtymä
Alkamispäivämäärä	18.3.2025
Päätymispäivämäärä	31.12.2026

Hakijan esittämä kuvaus hankkeen sisällöstä

Pohjois-Pohjanmaan turvetuotantoalueiden muokkaaminen monitavoitteisiksi kosteikkoalueiksi 2025-2026 - hanke (POPKA 2) laajentaa Suomen Riistanhoito-Säätiön kesällä 2024 aloittamaa Euroopan Unionin osarahoittamaa POPKA-hanketta jonka tavoitteena on ennallistaa turvetuotannosta poistettuja alueita Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueella vettämällä alueet uudelleen.

POPKA 2 - hankkeessa kunnostetaan 3 erillistä kohdetta monitavoitteisiksi kosteikko- ja suoalueiksi Pohjois-Pohjanmaan alueella; Valkianeva Siikalatvalla, Pehkeensuo Muhoksella ja Kapustasuo Kuusamossa. Hankkeen myötä alueille syntyy n. 55 hehtaaria avovesipinta-alaa, joka syntyy tuotannosta poistettujen turvetuotantoalueiden vedenpintaa nostamalla. Alueille syntyneiden vesialtaiden läpi johdetaan kohdekohtaisten mahdollisuuksien mukaan vesi alueiden eristysojista, jolloin eristysoihin kertyvä alueita ympäröivien metsäalueiden metsäojista kulkeutuva vesi saadaan suodatettua mahdollisimman tehokkaasti.

Alueet vetetään hiilensidonnan edistämiseksi, alapuolella sijaitsevien vesistöjen vedenlaadun parantamiseksi ja samalla luonnon monimuotoisuutta parantavien kosteikkoalueiden luomiseksi. Ennallistetut turvetuotantoalueet toimivat erinomaisina poikue- ja pesimäelinympäristöinä ja levähdysalueina monelle taantuvalle lintulajille ja suurelle määrälle selkärangattomia. Monimuotoiset, lajirikkaat kosteikkoalueet tarjoavat mahdollisuuksia myös virkistyskäyttöön. POPKA 2 - hankkeen toimintatapa jatkaa aiemmin aloitettua POPKA-hanketta uusilla ennallistettavilla alueilla. Hankkeet toteutetaan rinnakkain.

Toimenpiteet:**1. Ennallistamissuunnitelmien laatiminen**

Hankkeeseen valittujen maa-alueiden ennallistamissuunnitelmista pyydetään tarjouspyynnöt julkisen hankintalain mukaisten vaatimusten mukaisesti soveltuvilta toimijoilta. Tämän jälkeen laaditaan alueista ennallistamissuunnitelmat ostopalveluna kohdekohtaisesti, ja tarpeen mukaan tilataan tarvittaviin kohteisiin samalla menetelmällä myös rakennesuunnitelmat mahdollisten pato- ja muiden rakenteiden laatimiseksi, korkeusmallin laadinta sekä mahdollisesti jäännösturpeen paksuuden selvittäminen. Ennallistamissuunnitelmiin sisältyvät maastokäynnit ja vaadittavien ympäristölupien haku.

2. Rakentamispalvelut

Ennallistamissuunnitelmien edistyessä hankitaan hankintalakia noudattaen kohdekohtaisesti myös soveltuilta (priorisoitavana paikallisuus, kalusto, osaaminen ja hinta) toimijoilta tarvittavat maarakentamispalvelut kohteiden ennallistamiseksi suunnitelmien mukaisesti. Suunnitelmien valmistuessa koordinoidaan, suunnitellaan ja toteutetaan tarvittavien toimien tekeminen alueilla kohdekohtaisesti ja sääolosuhteiden puitteissa. Suunnitelmien mukaisten patorakenteiden lisäksi alueille rakennetaan pesimäsaarekkeita.

3. Työmaajohto

Suunnitelmien mukaisten rakentamispalveluiden toteutuessa paikallisesti tarvitaan kohteisiin myös paikallinen työmaanjohto varmistamaan töiden suunnitelmanmukaisuus ja tarkoituksenmukaisuus. Työmaajohto hankitaan ja koordinoidaan projektipäällikön toimesta.

4. Viestintä

Hankkeen alkaessa tarkistetaan aikaisemmin aloitetun POPKA-hankkeen viestintäsuunnitelma ja pyritään hyötymään sen kohdalla tehdyistä töistä myös POPKA 2-hankkeen viestinnässä mahdollisimman laajalti. Suunnitteluun otetaan tarpeen mukaan sidosryhmiä, jotta viestinnästä saadaan mahdollisimman vaikuttavaa. Viestintää suunnitellaan kohderyhmille ja lisätään tietoisuutta kosteikkojen tärkeydestä luonnon monimuotoisuuden ja vesiensuojelun näkökulmasta. Viestinnän tavoitteena on lisätä tietoisuutta ja kannustaa muita toimijoita ja yksityisiä maanomistajia toteuttamaan kosteikkoja sopiville kohteille. Hankkeen tavoitteena on toimia erinomaisena esimerkkinä tehokkaiden ennallistamistoimien toteuttajana, yksityisen osarahoituksen kanavoijana suurempiin hankekokonaisuuksiin, tutkimustoimien tuoman lisätiedon levittäjänä ja parhaiden käytäntöjen promootorina. Alueille asennetaan infotaulut kertomaan kohteista ja rahoittajista.

5. Hallinto

Hallintotehtävät pitävät sisällään hankkeen aikana tehtävien hankintojen organisoinnin, rahaliikenteestä ja palkoista huolehtimisen, sopimustekniset asiat, lupa-asioiden koordinoinnin ja yleisesti hankkeen läpivientiin liittyvät tehtävät.

6. Seuranta

Hankkeen tuotoksia seurataan kohteiden valmistumisen myötä kohdekohtaisesti ja mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi paikallisten lintuharrastajayhdistyksien avustuksella. Todelliset ennallistamisen vaikutukset monimuotoisuuteen ja vedenlaatuun ovat todettavissa vasta hankkeen päättymisen jälkeen.

Kohdekohtaiset tulokset ja tekemiset:

Kapustasuon kosteikkoalue toteutetaan SOTKA-kosteikkojen kustantaman ja TeMePa Infran toteuttaman **suunnitelman** mukaisesti niin, että alueelle syntyy useita pienempiä kosteikkoja. Alueen turvetuotannon myötä kapustasuon eristysosat ovat syviä, ja tehdyn

kosteikkosuunnitelman lisäksi suunnittelija käy lumi- ja vesitilanteen niin salliessa tarkistamassa mahdollisuuksia avata aluetta kiertävää eristysojaa kosteikkojen puolelle, jolloin eristysajan keräämät metsäojien tuomat vedet voitaisiin kierrättää kosteikkojen kautta vesiensuojelun tehostamiseksi, mikäli korkeusero eristysojien ja kosteikkojen pohjan tämän sallii ilman riskiä kosteikkojen tyhjentymisestä eristysojiin. Kapustasuon korkeuserojen takia kosteikkojen välialueiden vesittäminen vaatisi vedenpinnan nostamisen osittain suhteettoman korkealle ja lisäksi patorakennelmiin kohdistuvaa rasitusta ja materiaalihyvyyttä tasolle, joka nostaisi kustannukset suhteettoman korkeiksi. Arvioitu vesialueen pinta-ala kosteikossa keskivedenkorkeudella n. 13 ha.

Pehkeensuon kosteikon vedenkorkeutta korotetaan hallitusti korottamalla lounaisosan patoa, säilyttäen alueen läpi kulkevan penkkatien ajettavuus. Alueen vedensyvyys vaihtelee 0 ja 1,2 metrin välillä, synnyttäen sekä avovesipinta-alaa että suomaista elinympäristöä. Alueelle johdetaan vesiä sekä koillispuolen eristysojasta että pohjoispuolen eristysojalta tarvittaessa putken avulla, jolloin kosteikossa saadaan käsiteltyä sekä ympäröivien metsäojien vettä että alueesta koilliseen sijaitsevan turvetuotantoalueen vesiä. Arvioitu vesialueen pinta-ala keskivedenkorkeudella n. 10 ha.

Valkianevala on jo aikaisemmin ollut avovesipinta-alaa, mutta hankkeen myötä vedenpinta nostetaan kattamaan koko alueen ala korottamalla penkkatietä ja reunapengertä. Syntyvän vesialueen syvyys on keskimäärin välillä 20-50 senttimetriä, pohjoisemmalla alueella veden juuri ja juuri peittäessä tuotantoalueen pohjan, jolloin alueelle syntyy sekä kosteikko ja avovesipinta-alaa että suomaista elinympäristöä. Lisäksi kosteikon halki rakennetaan penkkatie kosteikon hoidon ja kulkemisen hoitamiseksi. Arvioitu vesialueen pinta-ala keskivedenkorkeudella n. 32 ha.

Kohteiden maanomistajat sitoutuvat säilyttämään alueet hankkeen jälkeen vähintään 10 vuotta ennallistetussa tilassaan. Kosteikkokohteiden urakoinnin jälkeen loppukatselmuksen yhteydessä vastuu kosteikkojen patojen hoidosta siirtyy maanomistajille erillisellä sopimuksella.

Kustannusarvion tiivistelmä kehittämisosio

	Yhteensä €
1 Palkkakustannukset	21 300
2 Matkakustannukset	2 112
3 Ostopalvelut	38 090
4 Muut kustannukset	0
Flat rate 7 % kehittäminen	4 305
5 Tulot (vähennetään kustannuksista)	0
Nettokustannusarvio yhteensä	65 807

Kustannusarvion tiivistelmä investointi

	Yhteensä €
1 Investoinnit	153 188
Flat rate 1,5 % investointi	2 298
2 Tulot (vähennetään kustannuksista)	0
Nettokustannusarvio yhteensä	155 486

Rahoitussuunnitelman tiivistelmä

	Yhteensä €	Osuus %
1 Haettava EU- ja valtion rahoitus	161 484	72,97
2 Omarahoitus: Yksityinen rahoitus	59 809	27,03
3 Kuntarahoitus	0	0
4 Muu julkinen rahoitus	0	0
5 Yksityinen rahoitus	0	0
Rahoitussuunnitelma yhteensä	221 293	100,00

Rahoittajan arvio hankkeesta

Lisätietoja

Hankkeen kohderyhmät:

Hankkeen kohderyhminä ovat entisten turvetuotantoalueita omistavat yksityiset henkilöt ja yritykset. Kohderyhmänä on kosteikkojen virkistys- ja metsästyskäytön vuoksi myös laajempi yleisö kansalaisia ja metsästäjiä.

Välillisiä kohderyhmiä ovat ennallistettavien alueiden läheisten alueiden maanomistajat. Hankkeen tulokset vaikuttavat varsinaisten kohderyhmien lisäksi ennallistettujen alueiden alapuolisiin vesistöalueisiin ja kiinteistöihin, joilla ne sijaitsevat, parantaen vedenlaatua ja hilliten virtaamavaihteluita.

Hankkeen kohdealueet:

- Valkianeva, Siikalatva: 31,8 ha (Kosteikkoa 32 ha, lisäksi 5-10 pesimäsaareketta)
- Kapustasuo, Kuusamo: 16 ha (Kosteikkoa 16 ha, lisäksi 5-8 pesimäsaareketta)
- Pehkeensuo, Utajärvi: 10 ha (Kosteikkoa 10 ha, lisäksi 3-6 pesimäsaareketta)

Hankkeen indikaattorit yht.:

- 55 ha (NO07) Turvetuotannosta vapautuneen, ennallistetun alueen pinta-ala,
- 55 ha (RCO38) Tuen piiriin kuuluvan kunnostetun ja jälkikäyttöön otetun maaperän pinta-ala

Ensimmäisen POPKA-hankkeen kohteet [Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun turvetuotantoalueiden ennallistaminen 2024-2026 · Riistasäätiö](#)

- Houru, (Siikalatva), Isoahontaussuo, (Pudasjärvi), Kotisuo, (Pudasjärvi), Lamminneva, (Pyhäntä).

Pohjois-Pohjanmaa yht. n. 65 ha (394 803 e, josta EU -osuus 291 512 e)

- Kivisuo, (Kajaani) n. 9, 0 ha (44 585 e, josta EU osuus 32 920 e).

Asiantuntijakommentteja huomioitavaksi jatkovalmistelussa/toteutuksessa:

Kaikki kolme kohdetta on poistunut jo aikaa sitten turvetuotannosta, ja ympäristöluvan velvoitteet on hoidettu. Kaikkien kohteiden osalta **vaikuttavuutta vesiensuojeluhyötynä lisäksi se, että suunnittelussa tarkastellaan mahdollisuutta johtaa ympäröivien metsäojitettujen alueiden vesiä piiriojaan ja sitä kautta ennallistettavalle alueelle ja/tai perustettavalle kosteikolle.**

Kapustasuo sopii hyvin ennallistettavaksi, alueelle on tuotannon päätyttyä jo syntynyt pienimuotoisia kosteikkoja. Suunnitelmasta ei käynyt ilmi oliko kosteikkojen väliin jääviä alueita suunniteltu metsitettävän vai miksi oli päädytty tekemään erillisiä pieniä kosteikkoja sen sijaan että olisi tehty suurempia kokonaisuuksia, joissa ehkä olisi ollut alueiden sisällä mahdollisesti vähemmän vettyviä (korkeampia) alueita. Jos välialueetkin vesittyvät, merkitys monimuotoisuuden kannalta suurenee jonkin verran.

Valkianevalle on jo kosteikko, mutta tässä hankkeessa sitä halutaan vielä laajentaa. Pienellä kustannuksella (n. 93 000 e) saadaan laaja alue vesipinnalle ja näin syntyvä laajennettu kosteikko on riittävän suuri myös luonnon monimuotoisuuden kannalta.

Pehkeensuo: erittäin kustannustehokas toteutus (1700 €/ha). Vetettävä alue on jo ilmakuvan perusteella märkä, joten vettäminen onnistuu varmasti hyvin. Tosin hankkeen lisäisyys ilmastomuutoksen hillinnässä on siten vähäisempi, mutta hanke varmistaa alueen pysymisen vetettynä. Kohde on melko pieni, joten kokonsa puolesta sen hyöty luonnon monimuotoisuudelle jäänee pieniksi. Lisäksi kosteikon sijainti rämeiden keskellä vähentää sen merkitystä luonnon monimuotoisuudelle.

Arviointipisteet: 14/24p.

Ratkaisun perustelut ja jatkotoimenpiteet

Hankkeessa suunnitellaan ja toteutetaan kolmen entisen turvetuotantoalueen ennallistamiseen ja kosteikkojen rakentamiseen liittyvät toimenpiteet. Tavoitteena on hillitä alueiden kasvihuonekaasupäästöjä ja vesistövaikutuksia sekä lisätä alueiden monimuotoisuutta erityisesti linnuston osalta. - Hankkeen kohteet toimivat pilottikohteina, joiden tuloksista ja kokemuksista viestitään sidos- ja kohderyhmille.

Hanke on Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 EU:n alue ja rakennepolitiikan ohjelma-asiakirjan TL 7 Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) ja erityistavoitteen 7.1. Turpeesta luopuminen mukainen ja toteuttaa Pohjois-pohjanmaan ja Kainuun maakuntien JTF - siirtymäsuunnitelmia. Hanke täyttää yleiset valintakriteerit ja sai erityistavoitekohtaisista valintakriteereistä riittävästi (yli puolet 14/24 p) tullakseen rahoitettavaksi.

Hankkeen käsittelykokoukset:

POP ELYn EU- ja hankeryhmä 14.1.2025

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen EURA-rahoituskokous 19.2. 2025

POP MYR-sihteeristö 23.4.2025

Rahoittaja puoltaa hakemuksen hyväksymistä